

Szorgalmas emberek által lakott település szomszédságában található egy kis fiatal erdő, amelyet a közösség tart karban, a helybéliek igényeinek megfelelően. Éppen ebben az erdőcsékben tartottak nagy érdeklődésű fizika órát, a helyi iskola diákjai. Meg fogjátok tudni, hogy milyen feladatokat kellett megoldjanak az erdőben tett „tudományos” látogatás alatt és arra lesztek felkérve, hogy adjatok ti is megoldásokat.

I. Tétel Egy gesztenyefa gyökerei

(10 pont)

Megfigyelve egy olyan fát amit egy hatalmas vihar csupaszított le, a diákok megtudták egy olyan fa (gesztenye) gyökereinek a történetét, amit a tudósok tanulmányoztak egy hasonló esemény után. A tanulmányozott (lásd az **1.1 Ábrát**) $M = 4800$ kg fa tömegének az $f_1 = 70\%$ részét a fa levegőben található tömege alkottja, a többit pedig a gyökerek képezik.

1.1 Ábra

- A lecsupaszított fa szomszédságában, egy téglalap alakú telek található, amelynek a területe $A = 5760 \text{ m}^2$, ahová a szakemberek gesztenye csemetékét akarnak telepíteni. A kísérleti terület szélességének és hosszának az aránya $n = 0,9$. A gesztenye csemetékét úgy ültetik, hogy a sorok közötti távolság $a = 9 \text{ m}$, és az egy sorban található csemeték egymás közötti távolsága pedig $b = 8 \text{ m}$. Egy gödör kiásásához szükséges átlagidő $\Delta t_1 = 10 \text{ min}$, egy csemete gyakorlati elültetése pedig megközelítőleg $\Delta t_2 = 5 \text{ min}$ -ig tart. *Határozd meg* azt az átlag időt ami a maximális számú gesztenye csemete elültetéséhez szükséges, az eredményt pedig az S.I.-beni mértékegységben kell megadni.
- Egy vastagabb gyökérdarabból homogén, egyenes téglatestet készítenek, amelynek a méretei $8 \text{ cm} \times 5 \text{ cm} \times 4 \text{ cm}$, a lemért tömege pedig $m_0 = 128 \text{ g}$. A téglatest méreteinek meghatározásához használtak egy 50 cm -es mérőlécezt, melynek beosztása 1 mm , a tömeg leméréséhez pedig egy 10 kg -os mérleget, amelynek a beosztása 2 g . *Számold ki* a téglatest sűrűségét, amelyet az S.I. mértékegységben kell megadni. *Határozd meg* a kiszámolt sűrűség relatív eltérését.

Pontosítások:

- Egy X fizikai mértékegység relatív mérési eltérését, a következő képlet határozza meg:

$$\varepsilon_X = \frac{\Delta A}{A},$$

ahol A a mért mennyiség számértékét, ΔA pedig az abszolút mérési eltérést jelöli.

- Egy adott mérőeszköz mérési eltérése az eszköz pontosságának a felét képezi.
- Ha a fizikai mennyiséget mint két, másik mennyiség szorzata vagy arányaként $A \cdot B$ vagy A/B -ként számolnak ki, akkor ezeknek a relatív eltérését a következő összefüggés adja:

$$\varepsilon_X = \varepsilon_A + \varepsilon_B.$$

- Mindhárom az 1, 2, és 3-as tételt külön lapra kell megoldani és ezeket titkosítani kell.
- Egy tételben belül a követelményeket tetszőleges sorrendben lehet megoldani.
- Munkaidő 3 óra a tételek kiosztásának pillanatától.
- A diákok használhatnak nem programozható zsebszámológépet.
- Minden tételt 1-től 10-ig osztályoznak. A végső pontszámot ezek összege jelenti.

- c. A mĂrĂesek nyilvánvalóvá tették azt a ténylet, hogy a henger formájúnak tekintett gyökerek tömege $f_2 = 12\%$ részének átlag átmérője $d_1 = 8$ cm, a többi átlag átmérője pedig $d_2 = 3$ cm. Ahhoz, hogy meghatározzák a gyökérrendszer teljes hosszát (lásd az 1.2. Ábrát), a diákok levágták a gyökérzet összes elágazását, az összes gyökér darabot betették egy vízes medencébe, amely alapjának a területe $S = 4$ m². A gyökerek teljes elsüllyedése után, a diákok megmérték a vízszintet a medencében és azt az eredményt kapták, hogy a víz $\Delta h = 60$ cm emelkedett meg. Számold ki a gyökerek átlag sűrűségét és határozd meg a gyökerek teljes hosszát.

Figura 1.2

Pontosítások:

- Körnek nevezzük azon síkbeli összes pont halmazát, amelyek azonos távolságra vannak a sík egy adott pontjától; az adott pontot a kör középpontjának nevezzük; a kör középpontja és a kör egy pontja közötti távolság a kör sugarát képezi; az a szakasz melynek két szélső pontja a kör két pontjával egyezik meg és áthalad a kör középpontján, a kör átmérőjének nevezzük.
- A kör felületének a területe: $A = \pi r^2$, ahol $\pi \approx 3,14$, r pedig a kör sugara.

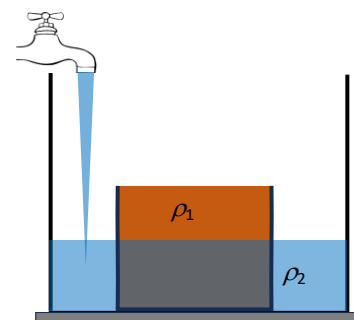
II. Tétel Csepegtető locsolás

(10 pont)

A téglalap alakú terület locsolásához, ahova a gesztenye csemetéket ültették, a diákok javaslata az, hogy csepegtető módszert alkalmazzanak. Ahhoz, hogy a nevelkedéshez szükséges tápanyagokat biztosítsák, a diákok azt javasolják, hogy a berendezés tartályához rögzítsenek egy nagyon vékony falú, kocka alakú edényt amely tele van folyékony, $\rho_1 = 1,2 \frac{\text{g}}{\text{cm}^3}$ sűrűségű műtrágyával, melyet vízzel kevernek,

így a keverék egyenesen a csemeték gyökeréhez fog jutni. A tartályba $\rho_2 = 1000 \frac{\text{kg}}{\text{m}^3}$ sűrűségű víz folyik, állandó D_v térfogathozammal (a térfogathozam az víz térfogat ami másodpercenként folyik), lásd a 2.1. Ábrát.

A 2.2. ábrán a medencében található víz magassága van ábrázolva, az idő függvényében. A tartály $\ell_1 = 1,00$ m oldalú kocka.

2.1 Ábra

- a. Határozd meg a folyékony műtrágyát tartalmazó kocka alakú edény ℓ_2 oldalát, a vízszint emelkedési sebességét a tartályban és a D_v térfogathozamot.

- b. Számold ki a 11 perc után kapott oldat sűrűségét.

- c. A tartályból, amibe 11 percig folyt a víz, a tápanyagot tartalmazó vizet, egy csőrendszer segítségével, 2 csepegtetőlyukon keresztül juttattak el mindegyik gesztenye csemete gyökeréhez. Feltételezd azt, hogy mindegyik csepegtető lyukon a térfogathozam $D_{v1} = 60$ mL/min, valamint azt, hogy a területre $N = 80$ gesztenye csemetét ültettek. Határozd meg, hogy a csepegtető rendszeren keresztül, mennyi idő alatt fog a medence kiürülni.

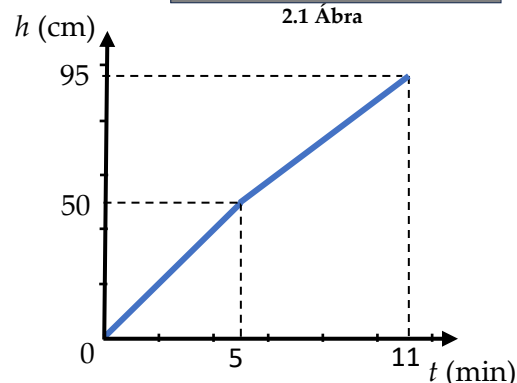

Figura 2.2

- Mindhárom az 1, 2, és 3-as tételt külön lapra kell megoldani és ezeket titkosítani kell.
- Egy tételben belül a követelményeket tetszőleges sorrendben lehet megoldani.
- Munkaidő 3 óra a tételek kiosztásának pillanatától.
- A diákok használhatnak nem programozható zsebszámológépet.
- Minden tételt 1-től 10-ig osztályoznak. A végső pontszámot ezek összege jelenti.

III. Tétel A kis paing

(10 pont)

Egy fán a gyerekek észrevettek egy pókhálót (lásd a **1. számú munkalapot**), amely egy $l = 18$ cm hosszúságú pálcából kiindulva volt megszőve. A képen látható pókháló léptékben van megadva és 7 sokszögből áll, amelynek minden oldala egyenlő, és a szálak hossza amelyek az egymást követő sokszögeket összekötik, egyenlő, $a = 0,27 \cdot l$ hosszúságúak. A lepke és a katicabogár az adott helyzetben fogva van tartva. A kis pókfőka készen áll arra hogy az anyja által biztosított élelmet „meglátogassa”, ezért állandó, $v_1 = 1$ cm/s sebességgel elindul a bogarak felé, de amikor a saját maga választott útvonalon, a bogárhoz legközelebb található háló csomópontjához ér, a sebességét a felére csökkenti ahhoz az értékhez képest amivel a csomópontig haladt.

A kis paing különböző stratégiákat alkalmaz a hálón történő haladása közben, annak érdekében, hogy minnél hamarabb eljusson egy bogárhoz. *Azonosítsd be* a lepkéhez/katicabogárhoz történő, minimális időtartamot igénylő, eljutási útvonal stratégiát, *rajzold be* a pályákat az **1. számú munkalapra** és *számold ki* azt a minimális időtartamot amely a lepkéhez/katicabogárhoz történő eljutáshoz szükséges. Feltételezd azt, hogy minden alkalommal a kis pók, kezdeti helyzetéből indul el. A pókocska által megtett távolság meghatározásához, mérd meg a sokszögek oldalait és találd meg mennyivel nagyobb egy sokszög oldala az előző sokszög oldalához képest.

- Most feltételezd azt, hogy még néhány bogár jelent meg. *Rajzold be* a **2. Munkalapon** látható képre, a pókocskának azt a pályáját, amelyen haladva, egy kör alatt, az elindulástól számított lehető legrövidebb idő alatt tud „meglátogatni” minden bogarat, anélkül, hogy a kiindulási pontba visszatérjen. *Számold ki* ebben az esetben, a pókocska által megtett pálya hosszát.
- Miközben szabadulni próbál, a katicabogár leragad a szálról és elkezd balra haladni, de csak azon asokszög szálon amelyen van (az anyapóktól mért ötödik sokszög), $v_b = 0,5$ cm/s sebességgel. *Határozd meg* azt a minimális sebességet amivel, a kezdeti helyzetéből, a pókocskának el kell indulnia ahhoz, hogy elkapja a bogarat, tudva azt, hogy a katicabogár, miután megtette a sokszög egy oldalát, már tud repülni.
- A legkisebb sokszöget a pókmama körre alakította. A vízszintes síkban lévő körön mozog $v_1 = 1$ cm/s sebességgel a kis pók, míg a mamája függőleges síkban mászik felfelé, állandó $v_p = 2$ cm/s sebességgel. *Határozd meg* milyen magasságra ért fel a pókmama az idő alatt amíg a pókocska 7-szer végighaladt a körön. Ábrázold a kis pók pályáját az anyjához képest és *írd le* a pálya tulajdonságait. Ismert az, hogy a kör L hosszát az $L = 2\pi r$ összefüggéssel lehet kiszámolni, ahol r a kör sugara, π pedig egy olyan szám aminek az értéke megközelítőleg $\pi \approx 3,14$.

ÉSZREVÉTEL. A két munkalapot csatold a dolgozatodhoz.

Subiectele au fost propuse de:

Prof. Corina DOBRESCU, Colegiul Național de Informatică „Tudor Vianu” – București,

Prof. Ion BĂRARU, Colegiul Național „Mircea cel Bătrân” – Constanța,

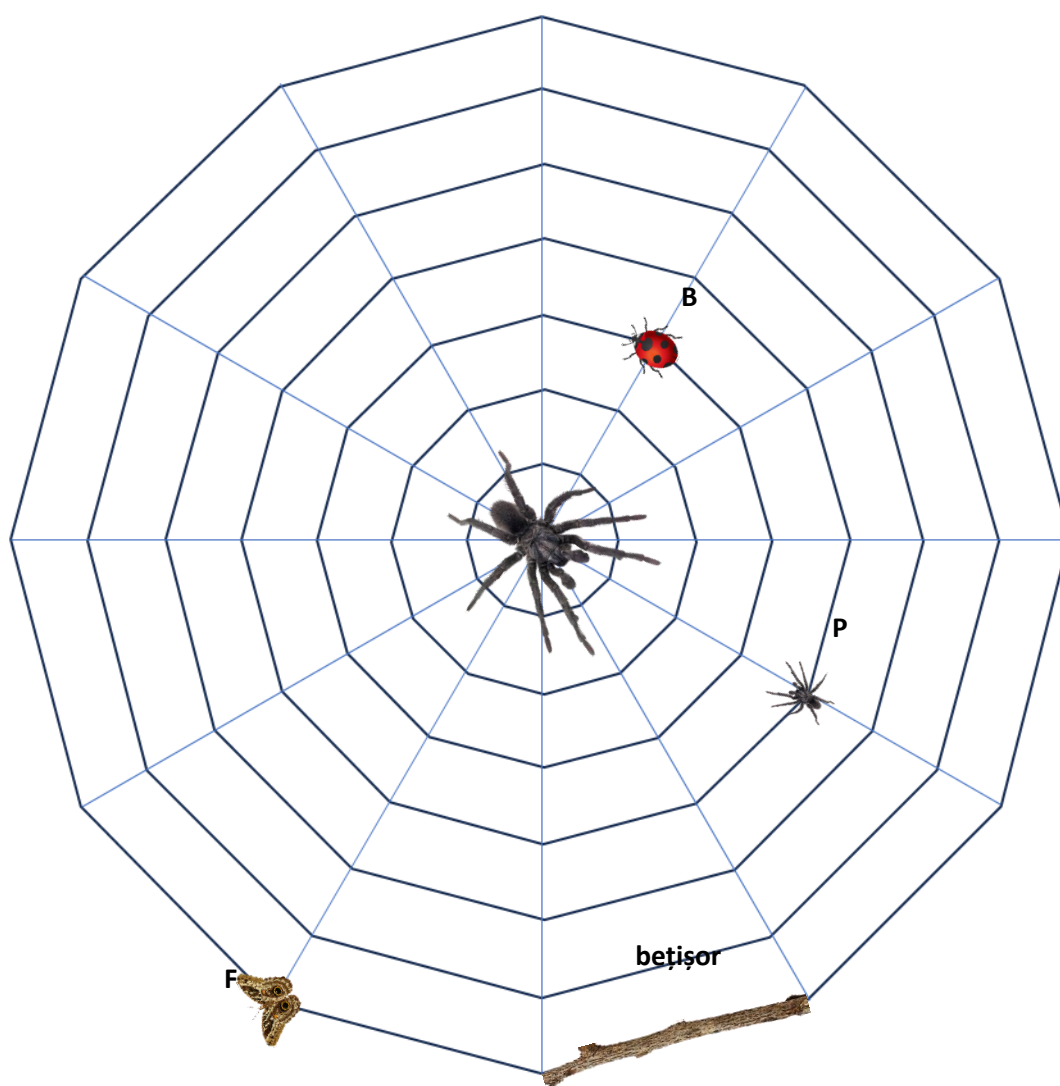
Prof. Florin MĂCEȘANU, Școala Gimnazială „Ștefan cel Mare” – Alexandria,

Prof. Dr. Gabriel FLORIAN, Colegiul Național „Carol I” – Craiova

- Mindhárom az 1, 2, és 3-as tételt külön lapra kell megoldani és ezeket titkosítani kell.
- Egy tételben belül a követelményeket tetszőleges sorrendben lehet megoldani.
- Munkaidő 3 óra a tételek kiosztásának pillanatától.
- A diákok használhatnak nem programozható zsebszámológépet.
- Minden tételt 1-től 10-ig osztályoznak. A végső pontszámot ezek összege jelenti.

NU SEMNA ACEASTĂ FOAIE!
VEI ATAȘA FOAIA LA SOLUȚIA DE LA SUBIECTUL III

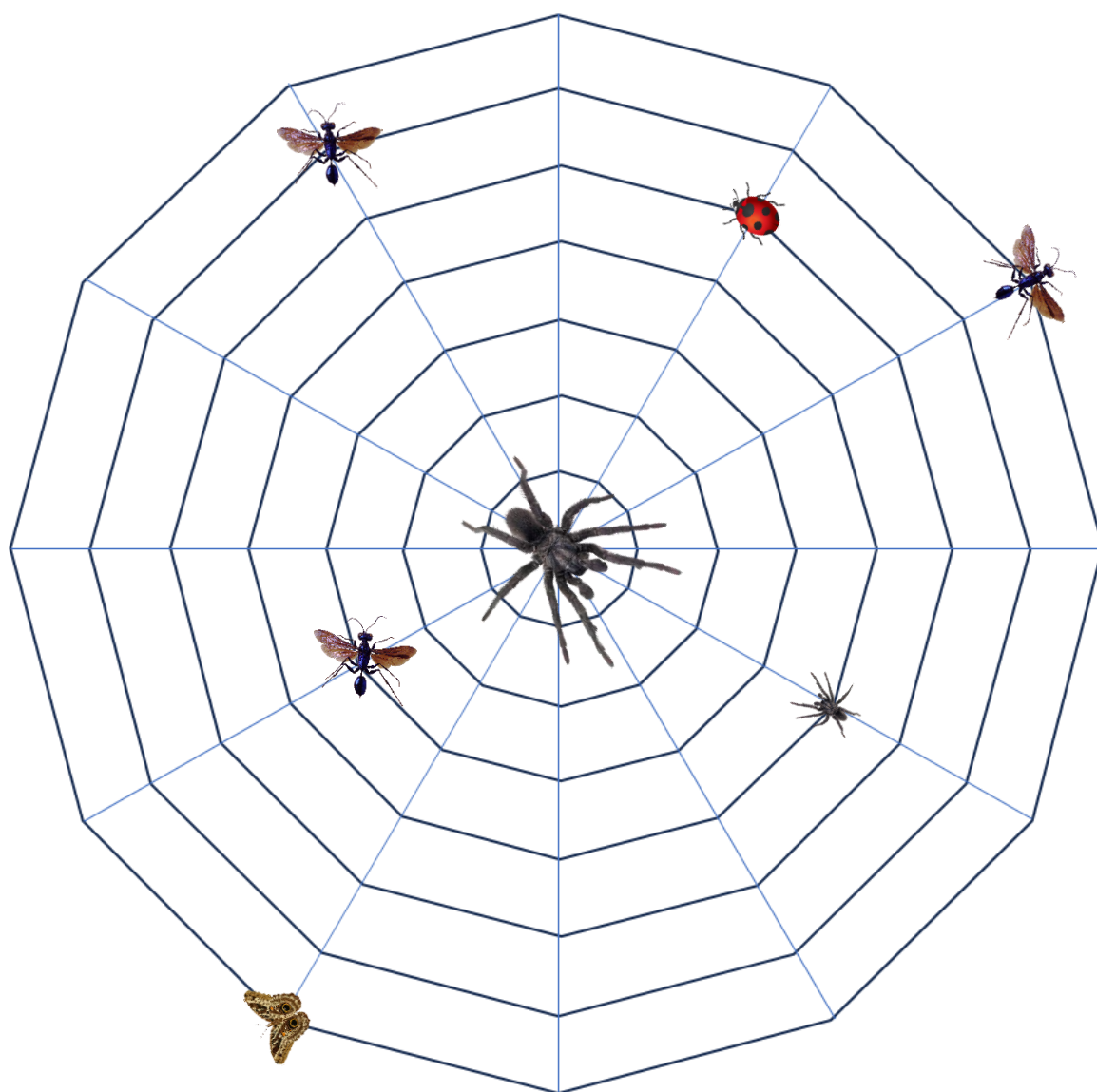
Fișă de lucru 1 – Subiectul III

1. Mindhárom az 1, 2, és 3-as tételt külön lapra kell megoldani és ezeket titkosítani kell.
2. Egy tételen belül a követelményeket tetszőleges sorrendben lehet megoldani.
3. Munkaidő 3 óra a tételek kiosztásának pillanatától.
4. A diákok használhatnak nem programozható zsebszámológépet.
5. Minden tételt 1-től 10-ig osztályoznak. A végső pontszámot ezek összege jelenti.

NU SEMNA ACEASTĂ FOAIE!
VEI ATAȘA FOAIA LA SOLUȚIA DE LA SUBIECTUL III

Fișa de lucru 2 – Subiectul III

1. Mindhárom az 1, 2, és 3-as tételt külön lapra kell megoldani és ezeket titkosítani kell.
2. Egy tételen belül a követelményeket tetszőleges sorrendben lehet megoldani.
3. Munkaidő 3 óra a tételek kiosztásának pillanatától.
4. A diákok használhatnak nem programozható zsebszámológépet.
5. Minden tételt 1-től 10-ig osztályoznak. A végső pontszámot ezek összege jelenti.